ECZACIBAŞI

SANAT Ansiklopedisi 1

YEM Yayın

RESİM
HEYKEL
MİMARLIK
TASARIM
ARKEOLOJİ
FOTOĞRAF

BİRİNCİ BASIMIN KÜNYESİ

Yönetim
Şakir Eczacıbaşı

Yayın Kurulu
Ali Gevgilili, Doğan Hasol, Bülent Özer (Prof.Dr.)

Yayın Yönetmenleri
Zeynep Rona, Müren Beykan

Yardımcı Editörler
Yegân Kâhya (Dr.), Mine Kazmaoğlu (Dr.), Deniz Mazlum,
Turgut Saner (Dr.), Mine Soysal, Gülsün Tanyeli (Dr.)

Araştırma
Şermin Anadol, Sevim Aslan, Murat Aydın, Şafak Aydoğan,
Emre Erenler, Gül Köksal, Melisa Orhon, Birsen Parlar,
Yıldız Salman, Semra Tugay, Gamze Yalçıner

Denetleme
Aygül Ağır, Özden Arıkan, Sedef Erkman,
Zeynep Gürata (Dr.), Celal Kolay, Aslı Kural

Yayın Koordinatörü
Sedat Acar

Yayın Koordinatörü Yardımcısı
Gülçin İpek

Teknik Yönetmen
M.Muti Ceviziçi

Grafik Tasarım
Levent Dönmez

Teknik Uygulama Sorumlusu
İbrahim Şahin

Son Okuma
Gültekin Tarı

Çizim
Sevim Aslan, Gülsün Tanyeli (Dr.)

Bilgi İşlem-Uygulama
Kenan Öztürk, Gürdal Gürak,
Perihan Adıgüzel, Bahar Yerli, Bürkan Özkan

Dizgi
Gülnur Tuzcuoğlu, Nurhan Uraz, Filiz Gündoğan, Müjgan Ligen

Düzelti
N. Özlem Gürel, Feyzi Göloğlu, Zeynep Yazıcıoğlu, Aylin Örs

Arşiv
Dilek Gürak

Renk Ayrımı/Film
Figür

Baskı/Cilt
Hürriyet Ofset, 1997

ISBN: 975-7438-51-0 (Takım)
ISBN: 975-7438-52-9 (1.Cilt)

Yayınevi
YEM Yayın (Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları)

bir tavırla (→DIŞAVURUMCULUK) aktarmıştır. Sanatçı bir yandan yabancılaşmış ve parçalanmış bir dünya içinde yaşama anlam kazandırmaya çalışırken, bir yandan da görünenin arkasındaki gizemi yakalama çabası içinde olmuştur. Hem tek renkli çalışmalarında hem de renkliliğin öne çıktığı *Büyük Aile Topluntısı* (1975), *Ağır Gece* (1984) gibi yapıtlarında soyutlamacı bir tavırla betimlediği figürler çoğunlukla koyu renklerin egemen olduğu lekelerle verilmiştir. Alkor 1978'de Sassoferrato'daki 28.Resim, Heykel ve Baskı Sergisi'nde İkincilik Ödülü'nü almıştır.

Z.Rona

1996'da İstanbul Atatürk Kültür Merkezi'nde açtığı "Bir Sanattan Öbürüne Yolculuk" adlı kişisel sergisinde Shakespeare'in *Bir Yaz Gecesi Rüyası* ve *Fırtına* adlı oyunlarından esinlenen Bilge Alkor, aynı yıl Maçka Sanat Galerisi'nde ve 1997'de de İstanbul Ayşe-Ercüment Kalmık Vakfı'nda bir kişisel sergi açmıştır. Alkor 2004'te İstanbul İş Sanat Kibele Sanat Galerisi'ndeki, son çalışmalarının yer aldığı "Kış Yolculuğu" adlı sergisinde ise, Franz Schubert'in yazar Müller'in metinleri üzerine bestelediği 24 şarkıdan oluşan *Kış Yolculuğu* albümünden yola çıkarak hazırladığı büyük boyutlu tuvallerini, el baskılarını, desenlerini ve kolajlarını sergilemiştir. Aynı yıl, Proje 4L'de açılan "Şamanın Güncesi" adlı sergiye de yapıt veren sanatçı, 1997'de katıldığı Birleşik Arap Emirlikleri Sharjah Bienali'nde Başarı Ödülü kazanmıştır.

0088A

B.Pelvanoğlu

ALKOV (Ar.*el-kubve*: küçük oda'dan Fr.*alcôve*) = **HALVETGÂH**

ALL-OVER PAINTING (İng.) = **TÜM YÜZEY DEĞERLENDİRMESİ**

ALLA-PRIMA (İt.)
RESİM sanatında BOYA'yı ASTAR'sız beyaz ZEMİN üstüne tek kat olarak uygulama yöntemi. Bu yöntemde birbiri üstüne kat kat uygulanan boyaların, alt katlardaki renkleri açığa çıkaran saydamlığı yoktur. Dış çizgileri renklerle kabaca belirlenen alanlar, resim tamamlandığında görünmesi istendiği gibi boyanır. İlk kez 17yy'da denenmiş olmakla birlikte bir YAĞLIBOYA yöntemi olarak ancak 19yy'ın ortalarında benimsenmiştir. Kuruduktan sonra FIRÇA izlerini daha iyi koruyan endüstriyel boyalarla yapılır, beyaz domuz kılından geniş sert fırçalar ve "palet bıçağı" (→PALET) kullanılır ya da boya yüzeye parmakla sürülür. Yüzeyde oluşabilecek doku farklılıklarını birtmek için son kat olarak VERNİK uygulanır.

ALLE (Fr.*allée*'den)
Ing.*alley*, Alm.*Baumgang, Allee*, Osm.*hıyaban*.
PEYZAJ MİMARLIĞI'nda, bir ya da iki kenarında, tek ya da çok sıralı, düzenli aralıklarla dikilmiş ağaçları bulunan "ağaçlı yol". Alle'ler, genellikle Klasik ya da Birleşik Üslup'ta düzenlenmiş park ve bahçelerin asal öğeleridir; aynı ya da farklı türde ağaçlarla ve çeşitli biçimlerde uygulanabilirler.

B.Pamay

ALLIED ARTISTS' ASSOCIATION (İng.) = **BİRLEŞİK SANATÇILAR DERNEĞİ**

ALLİANOİ
İzmir'in Bergama ilçesinde, Bergama-İvrindi karayolunun 18.km'sinde, Paşa Ilıcası mevkiinde yer alan Antik Çağ ılıcası. 1994'te temeli atılan sulama amaçlı Yortanlı Barajı gölet alanının tam ortasında kalmaktadır. 1998'den bu yana kurtarma kazısı devam etmektedir.

ALLİANOİ, Kuzey Ilıca, Bergama

Ünlü Romalı retorikçi P.Aelius Aristides'in (MS 117-181) *Hieroi Logoi* (Kutsal Sözler) adlı eserinde Allianoi anılmaktadır. Batı Anadolu'da bulunan bazı epigrafik eserlerde de bu ada rastlanmıştır. Bu bölgenin doğusundaki Çakmak Tepe'de çok sayıda OBSİDYEN, eteklerinde ise iki adet taş balta bulunması prehistorik dönemlerden beri bölgenin kullanıldığını kanıtlamaktadır. Helenistik Dönem'den (→YUNAN) yeteri kadar mimari kalıntı olmamasına karşın, SERAMİK ve yetmişin üzerindeki SİKKE buluntusu o zamanda da sıcak sudan yararlanıldığını kanıtlamaktadır.

Allianoi, Roma imparatoru Hadrianus zamanında (MS 117-138) Anadolu'nun pek çok merkezinde ve PERGAMON'daki ASKLEPİEİON'da olduğu gibi büyük bir bayındırlık faaliyeti yaşamıştır. Bugün mevcut binaların büyük bir kısmı bu döneme aittir. MS 170'teki Smyrna depremi Allianoi'yi de etkilemiş, kısmen tahrip olan yapılarda deprem sonrası yenilemeye gidilmiştir. Ancak 263'te yaşanan daha büyük deprem, doğu köprüsünün yıkılmasına neden olmuş, böylece Ilya Çayı'nın getirdiği alüvyon, ılıcanın içini doldurmuştur. Yapıların günümüze bu kadar sağlam durumda ulaşmasının nedeni budur. BİZANS Dönemi'nde ılıcanın küçük bir kısmı kullanılabilmiştir. Allianoi kısmen yerleşime açılmış, ancak sosyo-ekonomik açıdan son derece zayıf bir dönem yaşamıştır. Bu dönemde ROMA mimarlık kalıntıları ve heykelcilik eserleri tahrip edilip devşirme malzeme olarak kullanılmış ve basit mekânlar inşa edilmiştir. Osmanlı Dönemi'nde Aydın salnamelerinde geçen Paşa Ilıcası'nda, 20yy'ın ilk yıllarında turizme kazandırılmak için çalışma yapılmıştır. Ilıca, kısmen kuzeyi yeniden kullanıma açılarak 1998'e kadar kullanılmıştır. Allianoi'un en önemli yapısı, halen içinde 47 ºC sıcak su olan 9000m²'lik ılıcasıdır. Buradaki su, kadın hastalıkları ve romatizmaya iyi geldiğine inanıldığından, bölge halkı tarafından sürekli kullanılmıştır. Allianoi'u ikiye bölen Ilya Çayı yapının ortasından geçmekteydi. Şimdilik, yapıya ait havuz (PISCINA), ılıklık (TEPIDARIUM), sıcaklık (CALDARIUM), soyunma salonu (APODYTERIUM), uyku odaları, *kriptoportikos* (gizli geçit) ve imparatorluk salonu gibi çeşitli mekânlar bulunmuştur. Ilıcanın kuzey bölümü en az üç katlı olup güneye doğru alçalmaktadır. Kentteki yapılardan biri olan ve en sağlam kalabilmiş ılıcanın dışında, kilisenin altından başlayıp geçiş yapısına kadar devam eden sütunlu *Tören Caddesi* (*decumanus* →CASTRUM) Allianoi'un en önemli caddesidir. Ayrıca kuzeydeki girişten (PROPYLON) başlayıp *decumanus*'a kadar devam eden bir anıtsal cadde (*cardo* →CASTRUM) daha bulunmaktadır. *Decumanus*'un bittiği yerde bir geçiş yapısı saptanmıştır. Geçiş yapısı, kuzeyindeki genel tuvalet (LATRINA) ve *Roma Köprüsü* ile bağlantı içindedir. Simetrik olmak üzere ılıcanın batısında ve doğusunda Roma Dönemi'ne ait iki köprü bulunmaktadır. *Cardo*'nun aksında güneyde EKSEDRA formunda oldukça iyi korunmuş bir NYMPHEUM yer aymaktadır. *Decumanus* ve *cardo*'nun aralarında, doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusundaki sokakların ayırdığı beş yapı adası (INSULA) saptanmıştır. *Decumanus*'un kuzeyinde farklı büyüklükte iki, Ilıca'nın kuzeybatısında ise PERİSTİL'li bir yapı bulunmuştur. Güneyde ise bugüne kadar benzer formu olmayan üç nefli bir kült yapısı vardır. İkisi ılıcanın dışında olmak üzere dört *latrina* bulunmuştur. Bu kalıntılar MS 2.yy'ın ilk yarısına aittir.

Bizans Dönemi'nden, *decumanus*'un doğusunda oldukça büyük, üç NEF'li ve üç evreli bir KİLİSE, biri ılıcanın üstünde, diğeri kült merkezinin doğusunda olmak üzere iki ŞAPEL bulunmuştur. Her üç yapının etrafında çok sayıda Bizans Dönemi mezarı vardır. Ayrıca Bizans Dönemi'ne ait yirmi üç seramik fırını ile güneyde cam ve demir atölyeleri bulunmuştur. Allianoi'un yakın çevresinde çeşitli yerlerde mezarlık (NEKROPOLİS) alanları bulunmuştur. Allianoi'un yakın çevresindeki bu mezarlıklar dışında, Bizans Dönemi'nde yerleşim içinde de gömü yapılmıştır.

Allianoi'da başta *Nymphe* heykeli olmak üzere çok sayıda Roma mermer heykeltıraşlık eseri, Geç Helenistik Dönem'den Bizans Dönemi'nin sonuna kadar bir kısmı yerel üretim olan pek çok seramik parça, çok sayıda metal tıp aleti, *terra cotta* (→PİŞMİŞ TOPRAK) kap kacak, takı, cam ve kemik eser, dokuz binin üzerinde sikke, tekstil ve ahşap örnek olmak üzere taşınabilir buluntu ele geçmiştir.

2433A, 3626B, 3626C, 3626D, 3626E, 3626F, 3626G, 3626H, 3626I

A.Yaraş

ALLOM, Thomas (1804, Londra-1872, Surrey)
İngiliz mimar ve ressam.
İstanbul'u ve Doğu'yu konu alan kitaplardaki TOPOGRAFİK RESİM'leriyle ün yapan Allom'ın pek çok deseni ve suluboyası da vardır.

1819'da 15 yaşındayken mimar Francis Goodwin'in (1784-1835) yanında çalışmaya başlamış, bu dönemde ustasına Yunan üslubundaki Manchester *Belediye Binası*'nın (1822-25) ve Derbyshire'deki *Tutukevi*'nin (1823-27) yapımında yardım etmiştir. Allom'ın mimarlık alanındaki çalışmaları onun bir topografi ressamı olarak gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur. Nitekim 1827'de, daha eğitimi sona ermeden Kraliyet Akademisi sergilerine katılmaya başlamış ve bunu 1871'e dek sürdürmüştür. Bu sergilerdeki yapıtları çoğunlukla manzaralar ve mimari görünümlerdir. Sanatçı BARRY ve Henry Francis Lockwood (1811-78) ile birlikte de çalışmış, yalnız başına da Thames Irmağı kıyısındaki rıhtımın ve Kensington Parkı Sokağı'ndaki *Saint-Peter Kilisesi*'nin (1856) planlarını yapmıştır. Pitoresk yöreleri içeren pek çok gezi de yapan Allom, yayımcıları için, çoğu sipariş üzerine, 1830-40 arasında yaygın-